

مناظرات مصومان (ع) در زمینه توحید

مؤلف:

طاهره قادری رازی

سرشناسه	: قادری ریزی، طاهره، ۱۳۳۹ -
عنوان و نام پدیدآور	: مناظرات معصومان علیهم السلام در زمینه توحید/مؤلف طاهره قادری ریزی.
مشخصات نشر	: تهران : فارسیران، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۲۱۵ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۱۳-۰۲-۱
وضعیت فهرست	: قیفا
نویسی	
موضوع	: چهارده معصوم -- مناظره‌ها
رده بندی کتره	: BP/۳۶ ۲/۸ق ۱۳۹۵
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۹۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۲۱۳۸۱

مناظرات معصومان (ع) در زمینه توحید

مؤلف: طاهره قادری ریزی

طراح جلد: زهرا جمشیدی سرشت

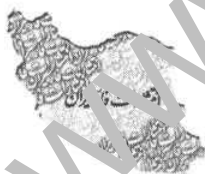
ناشر: فارسیران

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۵

قیمت: ۱۵۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۱۳-۰۲-۱

محل پخش: میدان انقلاب، ابتدای کارگر جنوبی، کوچه رشتچی، ساختمان شماره ۱۰

فهرست مطالب

مقدمه

فصل اول: کلیات و مفاهیم

مفاهیم

مناظره و احتجاج

معنای لغوی مناظره

معنای لری احتجاج

معنای اصطلاحی احتجاج

احتجاج می

معصومان

معنای لغوی معصومان

معنای اصطلاحی معصومان

مصادیق معصومان

توحید

معنای اصطلاحی توحید

فصل دوم: مناظره، انگیزه ها، آداب و آفات

تاریخچه مناظره در قرآن و حدیث

اهمیت مناظره

انگیزه های مثبت مناظره

آفات مناظره

فصل سوم: ویژگی مخاطبان از منظر معصومان (علیهم السلام)

مقدمه

مخاطب و عدم سوء استفاده از احساسات

فصل چهارم: روش شناسی مناظرات معصومان (علیه السلام)

مقدمه

واژه مترادف حکمت

جدل

مناظره

فصل پنجم: مناظرات معصومان (علیهم السلام)

مقدمه

مفهوم شناسی اصول دین

قائمین به جواز تقلید در اصول دین و ادله ی آنان

۱۰۹	مناظره پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) و دهریون
۱۱۶	برهان فسخ عزائم
۱۳۵	مناظره غیر مستقیم امام صادق (علیه السلام) و ابن ابی العوجاء در موضوع حکمت
۱۳۷	عدل الهی
۱۴۵	مناظره امام صادق (علیه السلام) و زندیق
۱۴۷	علم الهی
۱۴۹	ویژگی های علم خدا
۱۵۰	مناظره امام رضا (علیه السلام) و فردی (رابطه علم الهی و اختیار انسان)
۱۷۷	مناظره امام رضا (علیه السلام) و ابوقره
۱۷۸	تبیین
۱۸۷	منابع و مآخذ
۳۰۶	جدول ها و نمودارها

سیاس بیکران پروردگار را که به انسان قدرت اندیشیدن بخشید تا به یاری این موهبت راه ترقی و تعالی را ببیماید و امید به این که عنایت الهی شامل حال ما باشد تا با بضاعت اندک علمی خود در خدمت جوانان و آینده سازان کشور عزیزمان باشیم.

گسترده علوم و توسعه روزافزون آن، شرایطی را به وجود آورده است که هر روز شاهد تحولات اساسی چشمگیری در سطح جهان هستیم، این گسترش و توسعه نیاز به منابع مختلف از جمله کتاب را به عنوان قدیمی ترین و آسان ترین راه دستیابی به اطلاعات و اطلاع رسانی، بیش از پیش روشن می کند.

در همین راستا تلاش با وسایران با همکاری جمعی از اساتید و پژوهشگران، مولفان و مترجمان مجرب درصدد است تا با تلاش های دایمی خود منابعی معتبر و با کیفیت را در اختیار متقاضیان و علاقه مندان قرار دهد.

امید است که این مجموعه نقش هر چند کوچک در جهت ترویج فرهنگ و علم ایفا نماید. در خاتمه از اساتید، خوانندگان و دانشجویان عزیز خواهشمند است با ارائه پیشنهادات و انتقادات خود در انجام بهتر امور و چاپ ضروری ترین آثار یاری من باشند.

Moradi.Hassan@Yahoo.Com

تلفن تماس: ۶۶۹۴۷۱۳۱

حسن مرادی

مقدمه

پیشینه بحث مناظره، به آغاز خلقت برمی گردد آن جا که گفتگوی خداوند با فرشتگان، و گفتگوی او با ابلیس رقم می خورد و این جریان در طول تاریخ ادامه می یابد تا به عصر رسول خاتم (صلی الله علیه و آله) و امامان معصوم (علیهم السلام) می رسد. بخشی از این مناظرات، پیرامون توحید و نقطه مقابل آن، شرک می باشد که در دو منبع قرآن و روایات ثبت گردیده است. خداوند برای ایضاح بیشتر حقیقت توحید، پیامبران را به سوی انسان ها برانگیخت تا انسان ها در پرتو هدایت آنان، به زهد و اخلاعی از مقام الهی دست یابند.

نکته مهم این است، وحی که سر چشمه شناخت خداوند محسوب می شود به انحصارگرایی در شناخت خداوند قائل نیست بلکه این منبع مهم از انسان ها می خواهد خود، نیز در شناخت خداوند قوه تعقل و خرافات تاریخی را بکار گیرند.

آیات متعددی در قرآن و روایات بسیاری از معصومان (علیهم السلام) وجود دارد که با تشویق به تفکر و تعقل در نظام های مختلف هستی، تأمل در اندرون خود، از انسان خواسته که عقل خود را در مسیر خداشناسی سوق داده و رسالتی را به عهده بگیرد تا به عنوان یک منبع شناخت خداوند پذیرا باشد. معصومان (علیهم السلام) می توانستند در شناخت خداوند خود فقط به قرآن و اقوال خود برای شناخت خداوند اکتفا کنند و به طرد نقش و کارکرد عقل بپردازند اما آنان خود و دیگران را از مزایا و نکات ژرف خداشناسی از طریق آفاق و انفس، و عقل محروم نکردند آنان مانند اهل حدیث در میان اهل تسنن و اخباریون در شیعه، به طرد عقل نپرداختند و به سوره افراتی هم، جانب عقل را مقدم ندانسته و خود را در شناخت خداوند و صفات او، بی نیاز از وحی و دین نمی نگرند.

آنان برای تبیین حقایق دین از جمله بحث توحید، استعداد و توانایی های فکری و روانی مخاطبان خود را در نظر می گرفتند و از روش های برهان و استدلال، موعظه و خدایه و جدل استفاده می کردند.

هر چند در زمینه مناظرات و روش های آن کتاب ها و مقالات بسیاری نوشته شده است اما تا آن جا که نگارنده بررسی و تحقیق کرده است کار تحلیلی درباره مناظرات معصومان (علیهم السلام) به صورت موضوعی مثل مناظرات توحیدی و... صورت نگرفته است. خواننده این کتاب با ذکر منبع و به صورت مستند می فهمد که عالی ترین و ژرف ترین اصول و نکات اثبات وجود خدا و شناخت صفات او در کلام الهی و معصومان (علیهم السلام) متجلی شده است. به عبارتی می توان مدعی شد رشد و نمو علوم عقلی در اسلام مرهون بیانات معصومان (علیهم السلام) در زمینه های مختلف است.

در این کتاب با الهام از مناظرات معصومان (علیهم السلام) راه‌های اثبات خدا از سه طریق:
 ۱. تجربی و مطالعه عالم طبیعت و به عبارتی آیات آفاقی، مطالعه آسمان‌ها و زمین، گردش شب و روز.

ب. فطرت یا مطالعه آیات انفسی.

ج. عقل، مورد بررسی قرار گرفته است.

معصومان (علیهم السلام) می‌خواستند انسان‌ها اعتقاد عالمانه به توحید داشته باشند به همین جهت منقول است که حضرت علی (علیه السلام) فرمود: «رَحِمَ اللَّهُ امْرَأَ عَرَفَ مِنْ أَيْنَ وَ فِي أَيْنَ وَ إِلَى أَيْنَ: خدا رحمت کند کسی را که بداند از کجاست؟ در کجا است؟ و به کجا خواهد رفت؟» (فیض کاشانی، ۱۴۰۰ ق، ۱۰۶).

بهترین و جامع ترین منقولی که آیات قرآن کریم و روایات معصومان (علیهم السلام) درباره آن بحث گسترده دارند اعتقاد نحوی به توحید است یعنی اعتقادی که بر محور علم و آگاهی و معرفت باشد نه اعتقاد تقلیدی.

از امام صادق (علیه السلام) منقول است که فرمود: «إِيَّاكُمْ وَ التَّقْلِيدَ فَإِنَّهُ مَنْ قَلَّدَ فِي دِينِهِ هَلَكَةً؛ از تقلید بر حذر باشید که هر کس در دین تقلید کند هلاک خواهد شد.» (مفید، ۱۴۱۴ ق، ۷۲)

هم چنین فرمود: «مَنْ أَخَذَ دِينَهُ مِنْ أَفْوَاهِ الرِّجَالِ أَوْ أَلْسِنَةِ الرِّجَالِ وَ مَنْ أَخَذَ دِينَهُ مِنَ الْكِتَابِ وَ السُّنَنِ زَالَتْ الْجِبَالُ وَ لَمْ يَزَلْ؛ هر کس دینش را از دهان رجال (و آراء و نظرات بی سند و حجیت) بگیرد رجال او را از دینش زائل و خارج می‌کنند اما آن کس که دینش را از قرآن و سنت می‌گیرد کوه‌ها از پا در می‌آیند اما او در اعتقادش استوار خواهد ماند.» (همان، ص ۷۳)

هم چنین شیخ مفید در کتاب امالی از امیرمؤمنان نقل می‌کند که: «إِنَّ دِينَ اللَّهِ لَا يَعْرِفُ بِالرِّجَالِ بَلْ بِآيَةِ الْحَقِّ فَأَعْرِفِ الْحَقَّ تَعْرِفْ أَهْلَهُ؛ دین خدا با افراد شناخته نمی‌شود بلکه با حجت و دلیل و نشانه حق شناخته می‌شود پس حق را بشناس تا اهل حق را بدرستی بشناسی.» (مفید، ۱۴۱۳ ق، ۵۰)

کلینی در کافی می‌نگارد که از امام صادق (علیه السلام) نقل شده است: «إِيَّاكَ أَنْ تَنْصِبَ رَجُلًا دُونَ الْحُجَّةِ فَتُصَدِّقَهُ فِي كُلِّ مَا قَالَ؛ بر حذر باش از این که فردی را نصب العین خویش قرار دهی و هر آن چه را گفت، بدون دلیل و حجت، مورد تأیید و تصدیق قرار دهی.» (کلینی، ۱۳۶۵ ش، ۲، ۲۸۹)

بنابر این قرآن و روایات دو هدف اساسی را تعقیب می‌کنند.

۱. مبدأ نظام امکانی چیست؟ خالق عالم و آدم کیست؟ صفات جمال و جلال خدا کدام است؟ این مسأله در درجه‌ای از اهمیت است که کمتر آیه‌ای در قرآن یافت می‌شود که در آن مستقیم یا غیر مستقیم، به نکته‌ای در باره شناخت خدا و صفات و افعال و آثار او نپرداخته باشد.

۲. موحد کیست؟ هدف اسلام پرورش انسان کامل تا رسیدن به مقام خلافت الهی و مظهر جمال و جلال خدا شدن است، موحد کسی است که جز خدا چیزی را مبدأ اثر نداند. همان‌گونه که خداوند در قرآن می‌فرماید: «وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ؛ من جن و انس را جز برای این که مرا بپرستند نیافریدم». (الذاریات، ۵۶)

مشاهیر اهل تفسیر می‌بینند: منظور از «إِلَّا لِيَعْبُدُونِ»، «إِلَّا لِيُؤْخَذُوا» است، پس جن و انس برای توحید آفریده شده‌اند. (جوادی آملی، ۱۳۷۷ش، ۱۳۷)

زیرا توحید خمیر مایه‌ی تمام مسائل دینی است و مطالعات توحیدی به ما نشان می‌دهد که میان دستگاه تکوین و تشریع هماهنگی لازم وجود دارد آن چه در شرع وارد شده حتماً ریشه‌ای در فطرت دارد و آن چه در تکوین ریشه‌ای ندارد نمی‌تواند در شرع جاری شود. در مجموعه‌ی آیات قرآن و احادیث وارد شده توحید می‌توان دریافت که حقیقتی متعالی و یکتا وجود دارد که آفرینش عالم، یکسر به اراده‌ی همین آفریننده امکان پذیر است در ضمن اعلان یکتایی خداوند پایه دعوت همه پیامبران الهی بوده است. همان‌که پیامبر اسلام (ص) و جانشینان او، اولین راه‌بیداری انسان‌ها را تاباندن نور توحید در درون جان‌ها می‌دانستند و از روش‌های گوناگون برای تحقق این امر استفاده می‌کردند که در حصار چهارم کتاب به آن خواهیم پرداخت.